

glas

slovenske kulturne akcije

I. X. 18 - EL VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA 30.11.1963

POGLED NAZAJ IN — NAPREJ!

Slovenska kulturna akcija končuje deseto leto svojega dela. Zanimivo bi bilo ob tej priložnosti ugotoviti ne le število objavljenih knjig, kar je itak znano, temveč nekatere statistične podatke o ostalem delu: predavanjih, koncertih, gledaliških predstavah... Zanimivo bi bilo ugotoviti, koliko ljudi je pri tem delalo, koliko ljudi je to delo kakor koli podpiralo. Morda nam kdo te podatke zbere.

A Slovenska kulturna akcija ni zaživila niti ne obstaja zato, da bi zbirala trofeje in zapisovala rekorde. Kakor vsaka ustanova, ki se je rodila iz potrebe, je bila ustanovljena, da opravi neko nalogo, izpolni neko poslanstvo. Zato bo še mnogo bolj zanimivo ugotoviti, kako je to poslanstvo izpolnila. Ne toliko zato, da drugim pokaže, kaj vse je naredila, temveč zato, da si sama izpraša vest, da premisli, ali si je pred desetimi leti nalogo pravilno zastavila in ali ji je bila v desetletju obstoja tudi zares zvesta. Saj velja tudi zanjo, kakor za vsako ustanovo: če *svoje* naloge ni izpolnila, če se je *svojemu* poslanstvu izneverila, pa naj je morda še toliko *drugega* storila, ni opravičila obstoja.

Nobeno delo ni popolno in vedno ga je mogoče izboljšati. Vse je le uresničevanje možnosti v danih okoliščinah. In ker je Slovenska kulturna akcija skušala služiti prvobitnim kulturnim potrebam vse slovenske zamejske skupnosti, ki raztresena po kontinentih živi v različnih okoliščinah in ima različne kulturne potrebe, a vodstvo je imela v Argentini, kjer pač na svoj način čutimo osnovne kulturne potrebe, je tudi to dejstvo omejevalo opravljanje njene zadosti ambiciozno postavljene naloge.

A vendar in kljub vsemu naj bi delo Slovenske kulturne akcije bilo čim popolnejše, naj bi čim uspešneje služilo vsemu slovenskemu zamejstvu. Izpraševanje vesti je prvi pogoj vsakega poboljšanja. In pri tem lahko drugi učinkovito pomagajo. Slovenska kulturna akcija želi slišati kritike svojega dela in predloge za izpopolnitev od prijateljev in nasprotnikov, z vseh celin in iz vseh krogov. V Argentini bo temu namenu posvetila zadnji letošnji kulturni večer; člani in nečlani, ki živijo drugod, bi ji mogli napraviti to uslugo pismeno.

Slovenska kulturna akcija si izprašuje vest, da se popravi, če je potrebno, in da z novim zagonom prične drugo desetletje svojega dela. A to dejanje more imeti še drug pomen. Prvič: Vsem, ki z njenim delom niso povsem zadovoljni, pa morda niso našli, po svoji krivdi ali brez nje, prave poti, da bi ji z zdravo kritiko pomogli

(Dalje na 4. str.)

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Petnajsti kulturni večer

bo v soboto dne 30. novembra 1963 ob 19. uri
v salonu Bullrich, Sarandí 41, Capital.

POGLED NAZAJ IN — NAPREJ

(Razgovor o preteklem delovanju Slovenske kulturne akcije — pogled naprej.)

Po naši prireditvi je v isti dvorani še ena prireditev, zato prosimo točne udeležbe. Hvaležni bomo za prostovoljne prispevke za kritje stroškov.

...Nihče med nami še ni povedal svetu, kakšen nepopisen napor smo prevzeli Slovenci nase, ko smo se morali brez vsake objektivne pomoči, zgolj sami iz sebe braniti pred sosedi, ki so neposreden pritisk in fizično zatiranje spremenili v posredno nasilje, v metodo načrtnega gospodarskega pritiska in v idejo nadčloveka. Razvoj nas je takrat prisilil do najtežje samoohranbe, do civilizacijske tekme, ki je dopuščala le narodnoobrambne organizacije, samorastniško gospodarstvo in prostovoljno amaterstvo... Tej naši panični in zamanski prizadevnosti se je pridružil še sram. Narodni sram je hujši od osebnega, ker se zarije globlje v človeka in prizadeva vsa njegovo bit. Povrh se nazadnje nismo sramovali le svoje majhnosti, zapuščenosti in neučinkovitosti, ampak celo svoje lastne nesreče. Občutek človeške zavrženosti se je vtihotapil posebno žalostno v preprostega človeka. Razočaranje nad lastno narodno kvaliteto je nastajalo v njem sicer neslišno, vendar zelo globoko in obupno... Naša nesreča je torej v tem, da si svoje človeškosti nismo mogli nikoli v zgodovini zdravo uresničiti in se zemeljsko uravnotežiti, nikoli nismo mogli izvršiti svoje narodne revolucije, kakor drugi narodi okoli nas, in si ustvariti narodno državo, si ustvariti državno suverenost... V času smo obviseli kot pretresljiv nedogran narod...

(E. Kocbek, Misli o jeziku, Sodobnost XI, štev. 6)

V TISKU:

Fran ZORÉ:

DEŽEL A

Izbrane pesmi, str. 48

— Za sklad Glasa so darovali: č. g. Štefan Tonkli, San Isidro (ob odhodu) 1.000.— pesov; č. g. Filip Žakelj, Adrogué, 25.— pesov; č. g. Jože Škrbec, Lomas de Zamora, 250.— pesov; č. g. Ciril Petelin, Capital, 40.— pesov. Vsem najlepša hvala!

Slovenska kulturna akcija se s 1. decembrom 1963 preseli v nove prostore v Slovenski hiši, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires. — Prosimo sodelavce in naročnike, da poslej naslavljaajo vse dopise na ta naslov.

Hkrati se obračamo na naročnike, ki ev. še niso poravnali naročnine za tekoči letnik, da to store čimprej, ker moramo kriti svoje obveznosti.

Prav lepa hvala!

USTAVNI POLOŽAJ V SLOVENIJI

Štirinajsti kulturni večer v soboto 16. novembra je bil posvečen, študiju ustavnega položaja v Sloveniji. Večer je bil v okviru Filozofskega odseka in ga je vodil dr. Vinko Brumen. Pred predavanjem se je predsednik Ruda Jurčec spomnil dvajsetletnice smrti pesnika *Franceta Balantiča* in mu posvetil spominske misli. Zatem je povzel besedo predavatelj g. Božo Fink, ki je med drugim izjavil, da predstavljata novi ustavi v Jugoslaviji in Sloveniji, torej zvezna in republiška, posebnost, ker ne sledita ne klasičnemu ne sovjetskemu zgledu, zato sta zanimiv predmet proučevanja vsaj v formalnem smislu. Priznati je tudi treba, da je v njih uveljavljenih nekaj pozitivnih načel, v katerih pa ni gledati pridobitve revolucije, ampak so dediščina gibanj in naukov, ki z marksizmom-leninizmom nimajo nič opraviti. Ustava ni spomenik, ki izraža trdna načela o ustroju in organih države in položaja človeka v njej, ampak je naris vsakokratne družbe v njenem razvojnem procesu, ki gre proti dokončnemu odmrtnju države. Zato je značilno, da imata ustavi uvodni del s temeljnimi načeli, v katerih je povzet ves nauk marksizma-leninizma za prehodno dobo od socializma v komunizem. Ta del je nekaka „nadustava“, ker se po njem interpretira ustava in zakoni in je vodilo za dejavnost vseh poedincev. V obstoječem ustavnem redu je človek zgolj ekonomsko bitje, proizvajavec in konzument snovnih dobrin, ki tudi samo v njih lahko išče zadostitev vseh potreb, tudi svobode. Zato je stroga dolžnost vsakega občana, da pospešuje družbeno osnovo proizvodnje in socialistične družbene odnose. Tudi kulturno delo je samo družbena služba. Zato kulturne organizacije niso samoupravne, torej ne svobodne. Na področju kulture se skrbi za razvoj znanstveno-raziskovalnega dela, umetnostni kulturi pa se pripisuje le majhen pomen. Socialistična republika Slovenja ni država slovenskega naroda kljub glasnim proklamacijam. Najprej ni država, ampak le državna socialistična demokratična skupnost. V njej ne velja narodnostno, ampak zgolj teritorialno prebivavsko načelo. Italijanska in madžarska narodnost sta na mešanem ozemlju enakopravni s slovensko. Republika skrbi za splošen dvig kulture, posebej za razvoj kulturno-prosvetnega dela italijanske in madžarske narodnosti, kulturno prizadevanje slov. naroda pa samo podpira. Te skrbi za italijansko in madžarsko prebivalstvo, ki ju ne šteje za manjšino, ampak za del republiške skupnosti, ne veže na recipročno razmerje glede slovenske manjšine v Italiji in na Madžarskem. Obstoječi ustavni red je na dnu utopijski, paradoksalen. Zato nas ne prepriča in ne osrečuje tistih, ki živijo v njem, ker je njegov duh človeka nevreden. — Debat, ki je sledila, je osvetlila nekatera področja javnega življenja v domovini, pokazala smer razvoja in poudarila, da je nad državo in ustavo partija gospodar vseh in vsega. — Vodja večera se je predavatelju lepo zahvalil, navzoči pa so predavatelja nagradili s prisrčnim odobranjem.

— Med svojim bivanjem v Tokiju je g. dr. Jože Bernik, naš bivši zastopnik v Chicagu, obiskal pesnika č. g. p. Vladimira Kosa S.J., ki že nekaj let opravlja tam misijonsko službo.

MARGINALIJE

NEPOBOLJŠLJIVI IDEALISTI

Govorili smo o bodočnosti emigracije, njeni vlogi v ohranitvi slovenskih duhovnih vrednot — bila je omenjena misel, da se bodo morali znati Slovenci ohraniti tudi čez dve, tri generacije, ko marsikdo ne bo več znal slovensko. Ni nujno, da bi morala biti slika o bodočnosti emigracije temna, samo v črnih barvah. Majhne narodne skupnosti so se med velikimi narodi ohranjale skozi stoletja. Treba bi bilo le znati načrtno zagrabiti, zasidrati zaupanje in vero v resnice, ki jih gojimo mi v emigraciji, ko so doma pač morale v najskrivnejše predela srca zaradi odsotnosti svobode.

Komaj nekaj več kot dvajsetleten mi je rekel: „Ali ni ta vera preveč idealistična! Lepo je biti idealist, toda...“ Mladina se namreč vsak dan bolj zgublja, materializem nas maliči, drobi, uničuje. Ko ohranjamo kar še imamo, smo dejansko že v defenzivi; zahajamo v agonijo, ki nas vodi v smrt; hočemo umreti, ker je tekma z borbami in težavami vsak dan pretežka in jo zgubljamoo...

Zabolelo me je. Če bi mogel, bi bil prav rad še večji idealist — zagledal sem se v njegove oči in sem si za hip zaželel, da bi bil jaz v njegovi koži in on — brez idealizma — v koži mojih let. Rečeno je bilo nekje, da je človek brez idealov živ mrtvec.

Svet drvi, odpira se vesolju, narodi se povezujejo v velike skupnosti, komunistična že obstaja, evropska se ustanavlja, narodi Afrike so se šele rodili, pa se že predajajo višjim, nadnarodnim shemam, grade si kontinentalno enoto. Pojmi narodnost, demokracija totalitarizem dobivajo drugačen pomen, vse se rine na svetovno ravnanje — in naj bodo slovenski jezik, vera, narodnost še v taki nevarnosti, so poleg nas vendarle tudi oni v domovini potegnjeni v vrtnice novega sveta. Nekje sem bral, da je na zemlji tritisoč jezikov, od teh jih je dozdaj sistematiziranih približno tisoč. Nastajali in živeli so skozi veke, tisoče in tisoče let in niso utonili. Edvard Kocbek v eseju „Misli o jeziku“ (Sodobnost XI, 6) ne veruje v smrt našega jezika.

Ali nas res mora pohod sveta na širše, višje ravnanje stisniti še v globbo, tiho skromnost; ali ni to dejansko izraz udobne lagodnosti, tiščanje glave v pesek, da ne bi videli, kako je okoli nas, kaj je res v nas; krčevito se trudimo, da bi ta glas vesti v sebi zadušili, kajti ba je v novem svetu pojav idealista nekaj smešnega.

Naš čas je danes podoben časom, ko šli v svet apostoli, da oznanjajo evangelij kot Kristusovi svečeniki. Ali ne pričakuje upravičeno vse človeštvo od nas, da slovenskih vrednot, brez katerih svet ne more biti popoln, ne bomo zatajili — da bo torej vsak Slovenec v svojem okolju svečenik, pričevalec slovenstva.

GROZA EDVARDA KOCBEKA

Redkokdaj sem bral spis, esej, ki bi donel v tako lepi slovensščini, kakor poje jezik Edvarda Kocbeke v eseju „Misli o jeziku“. Revija *Sodobnost*, ki si je dosedaj že včasih upala med vrsticami izraziti strah pred usodo slovenskega jezika v poplavi srbohrvaščine v slovenskih uradih in srbohrvaških cenenih brošurah, ki iz Beograda in Zagreba zalivajo slovenski knjižni trg, je izpod Edijevega peresa objavila veličastno himno našemu jeziku, podčrtala vero v njegovo nesmrtnost.

Toda po nekaj straneh se Edvard Kocbek kot v opravičilo, da brani in veliča slovenski jezik, v opravičilo, da je pred meseci napisal v isto revijo navdušujoče eseje o nemškem marksist. filozofu Blochu, ki predvideva koeksistenco med marksizmom

— Zbornik 1962 „Die Volkskultur der suedosteuropaischen Gesellschaft“ v Muenchenu, ki šteje 200 strani velikega formata in se nanaša na ljudsko kulturo pri balkanskih narodih, Romunih in Slovaki, je objavil zelo zanimive razprave o slovenski ljudski

pesmi pod naslovom „Ljudsko pesništvo v nemško-slovanskem mejnem prostoru jugovzhodne Evrope“. Napisal jo je Leopold Kreutzenbach, profesor na univerzi v Kielu, ki se je rodil na Štajerskem in je študiral v Gradcu. V svoji razpravi obravnava splošno ljud-

in katolicizmom (marksizem je zanj tudi religija), na celih štirih straneh klanja marksizmu; veliča ga do neba! Ker je pisano v zanosnem, lepem jeziku, je trpkost še bolj zaznatna. Pesnik vidi in sluti skrivnosti sveta za desetletja, stoletja naprej; esej je samospev, zaradi lepote jezika doni kot najlepše uglašen zbor. Klanja se pred vse in vse svet zajemajočo marksistično ideologijo, priznava ji prvenstvo, daje ji legitimacijo zveličavnosti za vse Slovence, vse ljudi na svetu...

Ihta Kocbekovega pisanja je dokaz, da hoče povedati več, kot pa v duši veruje ali sluti. Njegove izjave so kakor opravičilo nekoga, ki ve, da je neke kriv in se hoče zavarovati pred sodniki, pred nevidnim očesom policije, pred skritim mikrofonom, ki je že zapičen v njegov tilnik...

Neofit, konvertit, ki skuša biti bolj koristen, učen, vladarski kot pa so veliki pontifi marksizma. Groza, ki doni iz strani tako lepega jezika, je dejansko strašna po svoji tragičnosti. Tragika poeta, ki se ne more iztrgati iz verig politike.

KOMU VELJA POZORNOST?

Pišejo nam: „... ne veste, kaj nam pomenite s svojim delom v emigraciji; kadar nam pride kaj Vašega v roke, je za nas pravi praznik. Pri nas je bilo dekle, ki se je vrnilo iz kratke dobe študij v inozemstvu. Dobilo je v roke Meddobje, Glas... Ni si jih upalo prinesiti čez mejo, zato se je nekatera poglavja naučilo na izust in nam jih recitalo... Bila je vsa iz sebe, ko je spoznala, da je v emigraciji revija, ki rešuje prijeme z vero, ki je doma (vsaj na zunaj) nikjer več ni... Rotimo Vas, vztrajajte, ne klonite — vzdržite vsaj še pet, deset let — ne klecnete, komunizem je pri nas, v Moskvi dejansko že v defenzivi... Nikar naj Vas ne bo strah...”

Nekdo drugi je zapisal: „...v Ljubljani se za emigracijo po drugih kontinentih le malo zmenijo. Le emigracija v Argentini jim gre na živce; verjemite, začeli bodo z delom, storili vse, da dosežejo njen razpad in propad... Vam bo veljal napad, ki se bo začel — mogoče celo iz zakritih področij — ali pri Vas samih ali pa iz raznih središč: Trst, Avstralija, Cleveland...”

Na visokem titovskem diplomatskem mestu v Buenos Airesu so spremenili uradno ekipo, zastopstvo. In vodilni mesti sta prišla dva mlada Slovenca; zanimata se že za delo kulturnih organizacij, tiska...

Seveda se bo od tam glasilo, da se je na vsem svetu začela čisto nova doba sožitja; saj ves svet govori o mostu, o koeksistenci in podobnem. O tem se govori tudi na koncilu. Temu, kar je že v zraku, „moramo“ poslej skupno posvečati vso pozornost.

Stare, častitljive legende navajajo, da je satan prav rad sklepal najbolj protislovne kupčije za pridobivanje duš; njegova malha zlata in biserov je še vedno neizčrpna. Že ljudska modrost pa pravi, da je med poštenimi imel le malo uspeha. Požrl je z lahkoto Judeže in njemu podobne. Pri drugih — zvestih in previdnih — se je ali opeknil, ali celo osmešil.

Veliki časi ustvarjajo med nami tudi lepo dekorirane, nad vse kavalirske Mefistofele. Vedno bodo med nami, vedno več jih bo. Lovili bodo tudi Fauste — vsakega posebej in v skladu z njegovimi merili. Faust Goethejevih razmerij ni propadel — njemu podobni, njemu sorodni mu tudi danes ne bo bodo padali v klešče. Faustovo breme je sicer strahotno težko, mora skozi trnjeve pregreje — na koncu pa je zapisana na velika vrata beseda: zmaga!

Potrebna je le kupa idealizma (vsak jo ima v manjši ali večji meri, nikdo ni brez nje), navdajati nas mora pogum, gledati grozi v oči, biti med kačami zviti kakor kača, korakati z odkritim čelom v bodočnost! V srečo nam morejo doneti samo štiri besede:

Nikdar ne bomo propadli!

sko pesništvo na Slovenskem in na tistih ozemljih, ki meje na Slovenijo, to je na štajerskem in Koroškem, Ugotovitve njegovih raziskovanj so točne in so zelo prepričljive.

— Letošnje Levstikove nagrade so v Ljubljani podelili: Lojzetu

Krakarju za pesniško zbirko „Sonce v knjigi“; slikar Milan Bizovičar je dobil nagrado za ilustracijo knjige Lojzeta Kovačiča „Zgodba iz mesta Rič Rač“, slikarka Cita Potokar pa za ilustracijo knjige Branke Jurka „Lizike za vse“.

žbo. Oba sta s srečanja poslala pristržne pozdrave vsem prijateljem in znancem pri Slovenski kulturni akciji, kakor tudi vsem, ki ju poznajo in se ju radi spominjajo.

FRANCE GORŠE —, KRIŽEV POT.

Toronto 1963. — V Glasu smo že omenili, da je naš clevelandski kipar izdal ponovno svoj Križev pot — prvega je izdala SKA s stihmi Vladimira Kosa —, tiskala ga je tokrat v Kanadi St. Joseph Press, izšel pa je v samozaložbi s pesniškim besedilom, razmišljanji Branka Bohinca. Prvi, naš Križev pot, je vseboval risbe, ki so nastale v zvezi s prvim za cerkev izdelanim križevim potom, izvršenim v žgani glini za slovensko cerkev Marije Pomagaj v Torontu. Po tem je umetnik izrezljal iz orehovega lesa svoj drugi ameriški križev pot za cerkev sv. Jožefa v Chisholmu, Minnesota, ta pa je tretji, izvršen 1. 1961 za slovensko cerkev Brezmadežne s čudodelno svetinjo v New Torontu. Na svojem mestu so reliefi izdelani v beli žgani glini in imajo nekakšen slonokoščeni ton. Pritrjeni so na temnorujavo opečno steno in se efektno od stene odražajo. Če bi pa fotograf dal kliširati relief z ozadjem vred, bi to zaradi belih fug med opekami reprodukcije precej močno razbijalo in je zato fotograf v retuši ozadja postregel, kar je storil zelo spretno.

S tem je ustvaril umetnik torej svoj tretji križev pot, ki je izšel kot celoten opus v tej bibliografski izdaji in sicer zdaj že vdru-gič, kajti publikacija je pravzaprav ponatis iz Božje Besede, ki izhaja v Torontu. Vsekakor pa so med Goršetovimi cerkvenimi deli in njegovimi posvetnimi ustvaritvami neke razlike, rekli bi v zvezi s tem, kar je napisal Marolt o slovenskem ekspresionizmu v Meddobju VII.%, da je njegova novejša profana umetnost bolj neоекspresionistična kot bolj realistična cerkvena in smo prosili avtorja, naj nam kaj o tem sporoči. Njegov odgovor je na kratko povzet nekako takšen: „Do prihoda v Ameriko je imela vsa moja umetnost profani značaj. V Ameriki sem prišel v novo okolje in se začel baviti s cerkveno umetnostjo, z notranjo poglobitvijo, ki me je popolnoma zajela; mislim na duh romanske, oziroma got-ske religiozne mistike. Tudi moja profana dela nastajajo v znamenju tega razvoja. Vse ostalo je le formalnost, ki se nanaša na slog časa nastajanja umetnine.“

— Galeria Civica v Turinu je priredila retrospektivno razstavo slovenskega slikarja Alojzija Špacapana. Vsi vodilni italijanski listi objavljajo o razstavi poročila in kritike svojih glavnih umetnostnih sodelavcev in pisateljev. Navajajo, da je razstava zelo znatna, ker je pokazala izvirni temperament umetnika. Na razstavi so dela, ki jih je slikar ustvaril med leti 1920-1958, to je do svoje smrti. V rimskem Messaggeru je napisal daljši članek umetnostni zgodovinar Arturo Bovi.

— „Argentinisches Tageblatt“ v Buenos Airesu prinaša od časa do časa lepe literarne feljtone, ki jih piše Slovenka gđc. Ljerka Lavrenčičeva.

— Opozarjamo, da je po pomoti označena Mauserjeva knjiga „Ljudje pod bičem“ kot 52. publikacija. Dejansko je 51. publikacija. Prosimo cenj. naročnike, da popravijo v tem smislu!

MLAKARJI V BALETNEM LEKSIKONU

Veliko delo o baletu je KNAURS BALLETT LEXICON von Alexander J. Balcar. Uvod je napisal prof. Pavel Ludikar. S 440 ilustracijami. Droemersch Verlaganst. (Th. Knauer Nachf.). Muenchen - Zuerich, 1958, 384 strani. Osnovo za nemško izdajo je dal DICTIONNAIRE DU BALLETT MODERNE, izdal Fernand Hazan, Paris, 1957, 360 strani. V francoski izdaji Mlakarji nimajo člankov, pač pa je Veronika omenjena pri baletu Dama in Samorog. Ob tem članku je tudi fotografirana skupaj z G. Reinholdom in G. Deegjem. — V Knaueršvem Baletnem leksikonu pa sta članka o Mlakarjevih na strani 224, na str. 92 pa je fotografija Veronike Mlakar v vlogi Samoroga (ob članku posvečenem baletu La dame à la licorne). Članek navaja: „Mlakar, Pia (roj. 28. 12. 1908 Hamburg) in Pino (rojen 2. 3. 1907 Novo mesto, Slovenija), umetniški zakonski par, ki sta si pridobila dober glas kot plesalca in koreografa mestnega gledališča v Zuerichu in bavorske državne opere v Muenchenu. Od svoje poroke l. 1929 sta koreografirala vrsto baletnih del, ki so se obdržale do danes na odrih, tako npr. *Vrag na vasi* (prvič izveden v Zuerichu l. 1935). Dalje zasluži omembo iz njunega repertoarja „Modra cvetlica“ (1938), Umrlo mesto (Verklungene Feste) (1941, po Couperinu), *Ohridska legenda* (Ljubljana, 1950, Pino Mlakar) in „L'orfano della China (po Glucku, 1954). — MLAKAR, Veronika (roj. 1935, Zuerich), pomembna lirična plesalka, hči zakoncev Pia in Pina Mlakarja. Že petletna je prešla od staršev prvi pouk v plesu, potem je obiskovala različne baletne šole za otroke, študirala na *Sadler's Wells School* v Londonu in je debutirala v državni operi v Muenchenu, kjer je do 1955 nastopala kot solistka. 1956 se je preselila v Pariz in tam pri Miloradu Miškoviču in Rolandu Petitu dosegla s svojo dobro tehniko mednarodno priznanje. Med njene najboljše vloge štejejo *La dame à la licorne* (Dama in samorog) 1953, *Swanilda* v Coppélii, *Florence* v *Joan von Zariska* in *Srēna dama* v *Jeux de cartes* (igra s kartami).“

(Nadaljevanje s 1. str.)

k izboljšanju, nudi priložnost za to in vabilo za sodelovanje pri delu za slovensko skupnost, ki ji Slovenska kulturna akcija služi.

In drugič: Slovenska kulturna akcija naj kljub lastnim nepopolnostim da vsem ustanovam vzgled, kako je dobro in primerno, da vsaka zna sprejeti kritike in jih jemati resno ter ob njih iskati čim popolnejše službe svojemu poslanstvu v naši skupnosti. Sedanji vesoljni cerkveni zbor naj bi že tudi nam bil uro.

V. BRUMEN

— Glasbenemu pedagogu in skladatelju Slavku Ostercu so odkrili spomenik pred njegovo rojstno hišo v Veržeju pri Ljutomeru. Pred slovestnostjo so v Združenem domu v Veržeju odprli sobo z razstavo Osterčevih glasbenih del.

— P. Salezij, OFM., je našel v kamniški frančiškanski knjižnici rokopis na pergamentu, ki je služil kot vezava neki knjigi. Rokopis je dal strokovnjaško odlepiti. Listina je izreden primer notne pisave, ki je bila v rabi od 8. do 13. stoletja. Rokopis so dali fotografirati in so fotografirali pregledali strokovnjaki benediktinci v Rim. Ti so ga časovno opredelili na drugo polovico 13. stoletja, napisan pa je po vseh znakih sodeč v Regensburgu ali Muenchenu, takozvanem bavarskem krogu. Strokovnjaki so ga vključili v svojo svetovno prvenstveno zbirko z naslovom: „Manuscriptum gregorianum Camnicense 13. aevi, Slovenia, Biblioteca franciscana“. — Zanimivo je, da se nahaja v muzeju g. Sandnikarja v Kamniku popolnoma enak rokopis (kar se tiče pisave), kakor ga hrani samostanska knjižnica. Tudi pisar je isti.

— Italijanska vlada je odobrila zakonski načrt za ustanovitev Evropske univerze v Firencah. Vseh šest članic Evropske skupnosti je na zasedanju v Bonnu v juliju 1961 sklenilo, da naj se v Firencah zgradi Evropska univerza. Italijanska vlada bo prispevala stroške za posamezne institute, članice Evropske skupnosti pa bodo vključevale v svoje redne proračune vsote za vzdrževanje univerze. Univerza bo imela vse institute in fakultete, ki so potrebne za podelitev rednih diplom, poleg pa še posebne ustanove za krepitev osnov, idej in načel za bodočo združeno Evropo. Naloga univerze bo, da vzgaja „misijonarje“ evropske miselnosti in kulture, ki bodo šli po vsem svetu oznanjat poslanstvo in pomoč Evrope pri rasti ostalih kontinentov. Univerza bo za enkrat slonela na pravilnikih, ki veljajo za italijanske univerze.

— Tržaški slovenski slikar Robert Faganel je razstavljal v septembru v Trstu v galeriji Ros-

soni. Prvič se je predstavil z razstavo v lanskem letu. Tokrat je razstavil svoja najnovejša dela.

— Kraljevo Shakespearovo gledališče v Londonu je uprizorilo dramo nemškega dramatika Rolfa Hochhutha „Der Stellvertreter“ (nemški protestantski krogi tako nazivajo papeža, Kristusovega namestnika na zemlji). Ko je bila krstna predstava v Berlinu (delo je uprizoril v vzhodnem delu mesta znani Erwin Piscator), je izzvala velik val nasprotovanja in močnih protestov; koelnski kardinal Pfrings je zagrozil s tožbo, nuncij v Bonnu je vložil protestno pismo, kajti avtor dolži papeža Pija XII., da ni storil dovolj za obrambo Židov v Hitlerjevi Nemčiji, s katero je sklenil celo konkordat. Kmalu se je izkazalo, da je avtor zelo izkrivil zgodovinsko podobo Pija XII. Židovske organizacije so začele objavljati spomene s podrobnimi podatki o pomoči, ki jo je papež nudil Židom v Vatikanu med drugo svetovno vojno. Londonska uprizoritev je padla precej v prazno, ker je gledališče v programu ponatisnilo članek katoliškega tednika „The Tablet“ in pismo sv. očeta Pavla VI., ki kot dolgoletni sodelavec Pija XII. v Državnem tajništvu podaja resnični pregled vsega, kar je Cerkev mogla storiti za Žide v Nemčiji po l. 1933. Vatikan je razmere v Hitlerjevi Nemčiji dobro poznal. Pismo navaja, da so nizozemski škofje poslali protestno pismo Hitlerju zaradi preganjanja nizozemskih Židov. Protest ni nič zalegel; paranojki Hitler se je razkačil in še strahotnejše nastopil proti Židom, ko jih potem niso samo odvažali v taborišča, ampak jih še poprej zelo mučili, ubijali. Londonski kritiki navajajo šibkosti dela: avtor npr. kaže Pija XII., kako na zlatem prestolu sedeč diktira navodila vatikanskemu minutantu; med tem pa ves svet ve, da v papeževi zasebni knjižnici ni prestola; Pij XII. ni nikdar ničesar diktiral podrejenim uradnikom, ampak je vse sam pisal na znani beli pisalni stroj, ki je bil na pisalni mizi. — Založba Rohwolt v Hamburgu je hotela pozneje omiliti izdajo takega dela in je med drugim objavila, da je iz Jeruzalema prejela obvestilo židovske gledališke skupine Habima, ki da je uprizoritev črtala s sporeda. Toda Habima je brzojavno odgovorila, da je delo obstalo na repertoarju. Res je, da je Habima komunistično usmerjena in tega niti ne prikriva. Hrup okoli Hochhuthovega protikatoliškega dela je le še bolj osvetlil lik Pija XII.; Židje sami ga v kritiki in spomenicah označujejo kot prijatelja in reševalca židovskih vernikov.